

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ

Освітньо-наукова програма «Історія та археологія»
Рівень вищої освіти третій («Доктор філософії»)
Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Кропивницький – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Програмні результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Ознаки дисципліни
8. Пререквізити
9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання
10. Політика курсу
11. Навчально-методична карта дисципліни
12. Система оцінювання та вимоги
13. Рекомендовані джерела інформації

1. Загальна інформація

Назва курсу	Сучасна українська історіографія
Викладач	Бондаренко Олександр Володимирович, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Профайл викладача	https://orcid.org/0000-0001-8582-513X ; https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=GXmP1sMAAAAJ ResearcherID ABD-2888-2020
Контактний телефон	0666492451
Е-пошта	o.v.bondarenko.un@gmail.com
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, у месенджері (Facebook-Messenger), вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача)
Система дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Дисципліна «Сучасна українська історіографія» належить до нормативних навчальних дисциплін і спрямована на розширення розуміння здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) історичного дослідницького процесу, наукових шкіл та напрямів, формування наукового простору в історії; формування вмінь та практичних навичок використання історіографічної інформації для обґрунтування власних дослідницьких наукових проектів. Вона покликана сприяти з'ясуванню проблематики в сучасних історичних дослідженнях актуальних проблем суспільного життя України й світової спільноти; забезпечити засвоєння здобувачами ступеня доктора філософії провідних ідей, концепцій у дослідженнях ключових проблем національної історіографії; визначити місце сучасної вітчизняної історіографії в загальноєвропейському та світовому історіографічному процесі; сприяти формуванню в них високої професійної культури, наукового світогляду та стилю мислення.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в з'ясуванні аспірантами чітких уявлень щодо наявних у сучасній вітчизняній історичній науці концепцій розв'язання актуальних наукових проблем історичного минулого України та формування у них знань стосовно сутності та основних надбань української історіографії в умовах державної незалежності України, оволодіння практичними навичками роботи з історіографічними джерелами та підготовки історіографічних оглядів.

Завдання: освітня компонента «Сучасна українська історіографія» спрямована на отримання здобувачами важливих і універсальних компетентностей, що пов'язані з розумінням проблем організаційного та методологічного розвитку сучасних історичних досліджень з основних напрямів вітчизняного історіописання наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., розуміння оцінки місця, значення та функцій сучасної історіографії в системі історичної науки як наукової дисципліни, що призначена визначити проблематику актуальних історичних досліджень, методологічні принципи та методи історичного пізнання, форми та способи популяризації історичних знань.

Основним завданням вивчення дисципліни є формування **компетентностей** (інтегральної, загальних, спеціальних), важливих для особистісного розвитку майбутніх фахівців:

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері історії та археології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК 01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері історичної науки на засадах системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 02. Здатність до усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.

СК 01. Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності в галузі історичної науки.

СК 02. Здатність обирати найбільш релевантні, передові концепції, методи, методики та підходи у проведенні досліджень в галузі історії та археології.

СК 04. Здатність до комунікації з широкою громадськістю та науковою спільнотою у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності.

СК 05. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

СК 06. Здатність установлювати рівень об'єктивності фактологічної основи різних видів джерел та академічних текстів, визначати й оцінювати достовірність та репрезентативність інформації.

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із практичними роботами; формат очний (offline / Face to face).

Для заочної форми навчання – час сесії формат очний (offline / Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Програмні результати навчання

ПРН 01	Демонструвати універсальні навички дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою.
ПРН 05	Виокремлювати нерозв'язані проблеми й прогалини в історіографічному масиві.

ПРН 06	Демонструвати здатність до використання сучасних методів пошуку, збору й оброблення інформації, аналізу та класифікації сукупності різновидових історичних джерел, достатніх для здійснення наукового дослідження.
ПРН 07	Продукувати нові ідеї щодо розв'язання комплексних проблем у галузі професійної дослідницько-інноваційної діяльності.
ПРН 09	Здійснювати наукове дослідження у формі дисертаційної роботи на засадах критичного аналізу джерел та синтезу наукових нових знань і узагальнень із забезпеченням її необхідним науково-довідковим апаратом для розв'язання важливої задачі в галузі історії та археології.
ПРН 10	Уміння оцінювати ступінь з'ясування основних аспектів наукової проблеми та обґрунтовувати необхідність її дальшого розроблення..
ПРН 11	Застосовувати сучасні теоретичні та методологічні досягнення історичної науки, методи та інструменти наукової та педагогічної діяльності за фахом.

6. Обсяг дисципліни

Вид роботи	Кількість годин
Лекції	26
Практичні заняття	13
Самостійна робота	81
<i>Разом</i>	<i>120</i>

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Кількість кредитів / годин	Вид підсумкового контролю	Нормативна / вибіркова
2021/2022	1	1	4/120	залік	нормативна

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Сучасна українська історіографія» істотно підвищиться, якщо здобувач попередньо

опанував та/або повторив матеріали з історії України, всесвітньої історії, філософії, джерелознавства історії України, спеціальних історичних дисциплін, історіографії історії України бакалаврської та магістерської програм.

9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни «Сучасна українська історіографія» застосовується матеріально-технічна база кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи: мультимедійні засоби, комп'ютерні лабораторії, персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, програмне забезпечення, вільний доступ до Інтернету, відкрита бездротова мережа Wi-Fi.

10. Політика курсу

Організація освітнього процесу. Викладач і здобувачі повинні дотримуватися вимог Положення про організацію освітнього процесу ЦНТУ (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf), Положення про навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком освітнього процесу (<http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/indiplan.pdf>), Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ (<http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>), Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти (<http://www.kntu.kr.ua/doc/pol-dobro.pdf>), «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ЦНТУ» (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/polozh_system_yakosti.pdf), інших нормативних актів університету)

Академічна доброчесність. Очікується, що здобувачі дотримуватимуться Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ, усвідомлюючи наслідки її порушення.

Відвідування занять. Відвідання занять є важливим складником навчання. Очікується, що здобувачі братимуть активну участь у лекційних і практичних заняттях курсу. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до екзаменаційно-залікової сесії.

Поведінка на заняттях. Недопустимими є списування, плагіат, несвоєчасне виконання завдань та самостійної роботи, пасивність під час занять.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Українська історіографія як спеціальна галузь знань і навчальна дисципліна 1. Поняття «Сучасна українська історіографія». 2. Предмет і завдання сучасної української історіографії. 3. Джерела української історіографії.	5	5	10

Тема 2. Теоретико-методологічні засади сучасної української історіографії 1. Методологія та понятійно-термінологічний апарат історіографії. 2. Література з української історіографії.	5	5	10
Тема 3. Трансформація організаційної структури вітчизняної історичної науки 1. Інституціоналізація історичної науки в Україні. 2. Університети як наукові центри історичної науки. 3. Наукові видання з вітчизняної історії.	4	4	12
Тема 4. Теорія та історія історичної науки у дослідженнях українських істориків 1. Наукові школи в сучасній вітчизняній історичній науці. 2. Дискусійні проблеми українського гранд-нарративу.	4	4	12
Тема 5. Напрями досліджень в сучасній українській історіографії 1. Проблема українського етногенезу в сучасній українській історіографії. 2. Українсько-московські відносини впродовж другої половини XVII ст., українське націєтворення модерної доби, Українська революція 1917-1921 рр., українська радянська спадщина, український вимір Другої світової війни.	4	4	12
Тема 6. Парадигма сучасної вітчизняної історіографії 1. Українська історіографія на сучасному етапі: здобутки і проблеми. 2. Сучасний стан і перспективи вітчизняної історіографії. 3. Нові тенденції в історіописанні.	4	4	12
Разом	26	26	68

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний і підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Рейтинг аспіранта із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з поточної навчальної роботи впродовж семестру, для оцінювання якої призначається 100 балів.

Розподіл балів

Тема 1			Тема 2			Тема 3			Тема 4			Тема 5			Тема 6			Разом
Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	100
	10	5		10	5		10	5		10	5		10	10		10	10	

Л – лекція, П – практична робота, С – самостійна робота.

Рівень знань оцінюється:

«Відмінно» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання у процесі аналізу практичного матеріалу, висловлює власні міркування стосовно тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

«Добре» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, викладає його аргументовано, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює власні міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або у процесі аналізу практичного матеріалу.

«Задовільно» / «Зараховано» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх з майбутньою діяльністю.

«Незадовільно» / «Не зараховано» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Здобувачі, які не з'явилися на іспит без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Переведення підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, вираженої у балах, в екзаменаційну (залікову) за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється за відповідною шкалою.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (стор. 28-36).

13. Рекомендовані джерела інформації:

Література

Базова

1. Академічні й доакадемічні образи української історіографії: Колективна монографія / Відп. ред. та керівник авт. колективу О.А.Удод. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2012. 720 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Udod_Oleksandr/Akademichni_i_doakademichni_obrazy_ukrainskoi_istoriohrafii/
2. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики / В. Бондар // Історіографічні дослідження в Україні. - 2014. - Вип. 25. - С. 95 . - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/Idvu_2014_25_7
3. Вжосек В. Історія – культура – метафора. Постановя неklasичної історіографії. Про історичне мислення. К.: Ніка-Центр, 2011. 296 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Wrzosek_Wojciech/Istoriia_-_Kultura_-_Metafora_Pro_istorychne_myslennia/
4. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Львів, 2007. 312 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Suchasna_svitova_istoriohrafiiia/
5. Історіографічний словник: навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів, за заг. ред С. Посохова Харків, 2004. 320 с. <https://archive.org/details/istoriohrafichnyjslovnyk>
6. Коцур В.П., Коцур А.П. Історіографія історії України: Курс лекцій. Чернівці: Золоті литаври, 1999. 520 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Kotsur_Anatolii/Istoriiohrafiiia_istorii_Ukrainy_Kurs_lektsii/
7. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Науково-методичний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. 320 с.
8. Калакура Я. С. Українська історіографія: Курс лекцій. К.: Генеза, 2014. 417 с.
9. Колесник І. І. Українська історіографія XVIII – початку XX ст.: навч. посібник. Київ, 2000. 254 с.
10. Колесник І.І. Українська історіографія. Концептуальна історія. К.: Ін-т історії НАНУ, 2013. 566 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Kolesnyk_Iryna/Ukrainska_istoriohrafiiia_kontseptualna_istoriia/
11. Кондратюк К. Українська історіографія XIX – початку XX століть: основні напрями і концепції. Навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 261 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000925>
12. Нариси з соціокультурної історії українського історієписання: субдисциплінарні напрями: колект. монографія / Удод Олександр, Верменич Ярослава, Ковалевська Ольга, Ясь Олексій, НАН України; Ін-т історії України. Київ: Генеза, 2018. 288 с. Режим доступу: <file:///C:/Users/7EDF~1/AppData/Local/Temp/0014217.pdf>

13. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія: історіософія світової та української історії XVII-XX століть. Київ: Либідь, 2002. 478 с.
14. Реєнт О.П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. 1999. № 3. С. 3–22. Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/1999/3/1.pdf>
15. Стельмах С. П. Історична наука в Україні епохи класичного історизму (XIX – початок XX століття). Київ, 2005. 378 с.
16. Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми / за ред. Зашкільняка. Львів, 2004. 405 с. [https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Ukrainska_istoriohrafia_na_zlami_KhKh_i_KhKhI_stolit_zdobutky_i_problemy.pdf?](https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Ukrainska_istoriohrafia_na_zlami_KhKh_i_KhKhI_stolit_zdobutky_i_problemy.pdf)
17. Яремчук В.П. Українська історіографія: суспільно-політична історія: посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2017. 288 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Yaremchuk_Vitalii/Ukrainska_istoriohrafia_suspilno-politychna_istoriia.pdf?
18. Ясь О. В. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок XIX – 80-ті рр. XX ст.): монографія: у 2-х ч. Київ, 2014. Ч. 1. 587 с. Ч. 2. 650 с.

Допоміжна

1. Богдашина О. М. Позитивізм в історичній науці в Україні (60-ті рр. XIX – 20-ті рр. XX ст.): [монографія] / 2-е вид., доп. та переробл. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 560 с.
2. Брайчевський М. Вступ до історичної науки: Навч. Посібник. К.: «КМ Acadimia», 1995. 168 с.
3. Голиш, Г. М. Історія історичної науки від найдавніших часів до кінця XIX століття: підручник для студ. ВНЗ зі спец. «Історія». Черкаси: Вертикаль, 2015. 258 с.
4. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо: про стан історичної науки в Україні. К., 1993.
5. Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. М. Климчука. К.: Laurus, 2015. 400 с.
6. Санцевич А.В. Інститут історії України НАН України. Історіографічний нарис. К., 1998. 129 с.
7. Таран Л. Провідні тенденції світової історіографії в XX ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Укр. іст. журн. 999. № 1. С. 85–91
8. Яковенко Н.М. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 368 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html>— каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbu.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України
5. <http://allbest.ru/union/> - перелік безкоштовних бібліотек повних текстів
6. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники
7. <http://www.vuzlib.net> -економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники)

8. <http://www.nbu.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського
9. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/> - електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського